

4. Луначарский А.В. От народного комиссара по просвещению // Народное просвещение. – 1918. – № 1 – 2. – С. 3 – 5.
5. Куманев Б.А., Райхштейн С. Чудо, которое свершилось // Народное образование. – 1970. – №7. – С. 92 – 95.
6. Основы андрагогики: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / И.А. Колесникова, А. Е. Марон, Е. П.Тонконогая и др.; Под ред. И.А. Колесниковой. — М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 240 с.

Шмаленко Юлія Іванівна

доцент кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат політичних наук, доцент

ПРОПАГАНДА ТА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА В МЕРЕЖЕВОМУ ОН-ЛАЙН ПРОСТОРІ

Як відомо, термін «інформаційна війна» вперше з'явився під час холодної війни – протистояння між Радянським Союзом та країнами Західної Європи та США у 1970-х роках. Інформаційні війни ХХ ст. в якості базових інструментів роботи використовували як традиційні медіа, що було напрацьовано у попередні часи (друк, преса, радіо), так і нові: кіно, телебачення, Інтернет. Ці комунікаційні інструменти суттєво підвищили ефективність інформаційно-комунікаційної діяльності в рамках військових конфліктів. А два з них – телебачення та Інтернет перетворилися, відповідно, на четверту та п'яту глобальні мас-медіа технології [1, с. 43]. Інформаційна війна в Інтернеті є новим центром дослідження інформаційної війни. Доступ людей до Інтернету та вплив на нього відрізняються від їхньої взаємодії з телебаченням, а це означає, що теорії телевізійної пропаганди не обов'язково застосовуються. Внесок в інтернет-пропаганду може сприяти іншим механізмам

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

інформаційної війни, невідомим в рамках нерозвиненості концепції. Основна проблема в дослідженні інформаційної війни полягає в тому, що немає спільного розуміння цієї концепції. Інформаційну війну також називають психологічною війною, війною зі зв'язків з громадськістю, Web War, Cyberwar, Netwar, Informational Warfare і Media War. Основною складовою інформаційної війни є інформаційна зброя. Наступальна інформаційна зброя може певним чином виміряти потенціал агресивності, якщо визначити кількість інформації, яка транслюється від одного учасника інформаційного протистояння до іншого [2, с. 4].

Важливе значення мають наукові розробки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та теорії та методології ведення інформаційних війн, які системно досліджувалися західними та вітчизняними дослідниками. Г.Д.Лассуел у роботі «Техніка пропаганди у світовій війні» вперше описав інформаційно-психологічну сферу війни. Пропаганда розглядалася вченим як особливий вид зброї, що впливає на моральний стан ворога [3, с. 38].

Канадський соціолог Г.М.Мак-Люен досліджував роль і значення медіа в сучасному світі та історичній ретроспективі, здійснивши класифікацію історію розвитку людства в залежності від типів медіа, якими воно володіло у певний час, та запровадивши класифікацію медіа за функціями та можливостями на «гарячі» (інформативні) та «холодні» (емоційні). Основними ознаками сучасності є «електронне суспільство» та «глобальне село». «Глобальне село» – це сучасний світ, який завдяки цифровим технологіям знаходиться в єдиному інформаційному полі. [4, с.138].

Український дослідник В.Зеленін до одного з різновидів кібервійни відносить пропаганду, як поширення звернень, що закликають до певних дій, або розміщення відповідної інформації на

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

чужих інтернет- майданчиках [5, с.38]. Професійна пропаганда, в форматі інформаційної війни, визначається як практика застосування спеціальних форматів, видів, засобів, каналів та технологій соціально-психологічного впливу для перебудови чи укріплення існуючої системи суспільно-політичних поглядів, світогляду людей [5, с.34].

Велике значення має розуміння інформаційної війни в контексті акценту на пропаганді в ЗМІ. Хоча існують певні академічні традиції у вивченні телевізійних інформаційних воєн з точки зору пропаганди, інтернет-орієнтовані інформаційні війни зараз не настільки зрозумілі. Одні дослідники стверджують, що це надає нові можливості для пропаганди, інші вважають, що це більше залежить від соціальної участі та свободи слова. Академічні зусилля тільки починають розвиватися в цьому напрямку, тоді як соціальні зусилля реагують набагато швидше.

Однією з особливостей світу, в якому ми живемо, є схильність до недовіри та скептицизму. Однак є великий парадокс: водночас, коли довіра до урядів мінімальна, наша довіра до певних повідомлень з Інтернету повна. Саме це Мойзес Наїм вважає парадоксом довіри. Ми віримо не в уряд чи експертів, а в анонімні повідомлення, які з'являються у Facebook, Twitter чи WhatsApp.

Люди довіряють тому, що звучить добре, але довіра дозволяє маніпулювати. Це відкриває шлях до зростання кампаній дезінформації, які не генеруються випадковим чином, але узгоджуються з ідентифікованими вразливими місцями, виявленими за допомогою слідів, які ми залишаємо в Інтернеті. Варіант цих кампаній може відбуватися, коли людей ведуть до все більшого роздратування через те, чого вони вже бояться або ненавидять з самого початку [6].

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

У інформаційній війні через вторгнення в Україну деякі з офіційних звітів країни поширювали історії із сумнівною правдивістю, поширюючи анекдоти, захоплюючи рахунки на місцях і навіть деяку неперевірену інформацію, яка пізніше виявилася неправдивою, у швидкому змішуванні фактів і міф. Українська онлайн-пропаганда в основному зосереджена на її героях і мучениках, персонажах, які допомагають драматизувати історії про українську силу духу та російську агресію [7].

Український уряд створив волонтерську структуру для «розповсюдження правди» про політичну кризу. Росіяни також створили деякі інституції, щоб відстежувати громадську думку в Інтернеті та спрямовувати її в «правильному» напрямку, наприклад Роспоребнадзор.

Російська пропаганда масово використовує соціальні мережі. Помічено багато підозрілих облікових записів TikTok, що папужно відтворюють російську ідеологію або одобрюють російську агресію на мовах Південно-Східної Азії, таких як малайська та індонезійська.

Значна кількість облікових записів Twitter оживала для голосування ООН щодо російського вторгнення в Україну, частково викликана, «платою за залучення» групами облікових записів, які масово здійснювали ретвіти за плату.

Великий успіх Зеленського в інформаційній війні, безсумнівно, полягає у тому, щоб викласти конфлікт як конфлікт Росії проти не лише України, а й Заходу. Це допомогло йому завоювати низку шанувальників у Європі та Північній Америці, як серед політиків, так і серед звичайних виборців [8].

Інформаційна війна є соціальним конфліктом, де люди намагаються вирішити свої проблеми, нападаючи на інших. Чим більший масштаб цього явища, тим більша його актуальність. Його

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

специфіка заснована на його комунікативному характері, який здійснюється шляхом обміну інформацією з іншими, починаючи від діалогу з другом і закінчуючи великими новинами. Інформаційна війна – це міжгруповий соціальний конфлікт у формі спілкування в інформаційному просторі. Інформаційний простір є допоміжним поняттям, під яким розуміється сфера циркуляції інформації в цілому. Його можна вказати для доменів, таких як телебачення, академічні дебати або Інтернет. Конфліктні структурні та динамічні особливості інформаційної війни в Інтернеті мають місце у випадку онлайн-дискусії щодо політичної кризи в Україні. Значна кількість конфліктних повідомлень в Інтернеті містить специфічні маркери конфліктної природи. Це доводить, що Інтернет-медіа-війна це комунікаційний соціальний конфлікт.

Список використаних джерел

1. Курбан О.В. Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі: навчальний посібник. Київ: ВІКНУ, 2016. 286 с.
2. Бучин М., Курус Ю., Інформаційна війна та її особливості на сучасному етапі. *Гуманітарні візії*. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. Том 4. № 2. С. 1-6.
3. Lasswell H. D. Propaganda technique in the World War. New York: Peter Smith, 1938. 233 pages.
4. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги. Київ: Ніка-Центр, 2001. 464 с.
5. Зеленін В.В. По той бік правди: нейролінгвістичне програмування як зброя інформаційно-пропагандистської війни. Вінниця: Віндрук, 2014. 384 с. 152, с.35
6. Samuel Morales. Information warfare: feed information with disinformation. 08/11/2019. URL: <https://global-strategy.org/information-warfare-feed-information-with-disinformation/>
7. Stuart A. Thompson, Davey Alba. Fact and Mythmaking Blend in Ukraine's Information War. March 3, 2022. URL:

<https://www.nytimes.com/2022/03/03/technology/ukraine-war-misinfo.html>

8. Carl Miller. Who's Behind #IStandWithPutin?. APRIL 5, 2022. URL: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/04/russian-propaganda-zelensky-information-war/629475/>

9. Words and Wars: Ukraine facing Kremlin propaganda. – К.: KIC, 2017. – 124 p.

Ярова Ліліана Вікторівна

завідувач кафедри соціології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор політичних наук, професор

ЄДНАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Україна за короткий історичний період своєї незалежності пройшла та продовжує проходити доволі важкий шлях структурних перебудов як на рівні держави, так і на рівні соціуму.

В один з поворотних моментів Другої Світової війни хтось звернувся із запитанням до Уїнстона Черчіля: «А чи не означає, що ця битва є початком кінця?» І він дав блискавичну відповідь: «Ні, але це може бути кінцем початку». Історія людства так чи інакше постійно пов'язана з війною. Держава та війна пліч-о-пліч крокують століттями та продукують один одного, відповідно класичному висловлюванню Чарльза Тілі.

Війна, як соціальне явище, має дві діалектично пов'язані сторони: соціально-політичну і військово-технічну. І якщо перша означає, хто і в ім'я чого веде військові дії, то друга відображає ті матеріальні та людські ресурси, які використовуються у війні. Внутрішній зміст війни залишається незмінним: при всій різноманітності теорій походження війни, вона була й буде

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»